

AUTHENTICATION
IN ART

AiA News-Service

nrc

Leve de aanstoot, maak van het museum geen ‘safe space’

Menselijk naakt De inclusiviteit die de nieuwe directeur van het Van Gogh Museum wil, lijkt mooi, maar leidt tot steriele musea, schrijft *Kees Vlaardingerbroek*.

Illustratie Ruben L. Oppenheimer

O

pmerkelijk genoeg heerste er nergens in het zeventiende- en achttiende eeuwse Europa zoveel vrijheid als in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Boeken die elders zo omstreden waren dat zij niet konden verschijnen, werden hier gewoon gedrukt.

Kees Vlaardingebroek is artistiek leider van de NTR ZaterdagMatinee

Ook op het gebied van de beeldende kunst heerste verdraagzaamheid. Natuurlijk, dat had ook met de Nederlandse handelsgeest te maken. Maar juist de calvinisten hadden relatief weinig bezwaar tegen schilderijen die de mens op zijn meest zondig en losbandig lieten zien.

Hoe kon het ook anders? Staat de Bijbel zelf niet vol met verhalen over zondaars, hoeren en tollenaars? Welk bezwaar kon er bestaan tegen het feit dat Rembrandt een vrijwel naakte Susanna schilderde in zijn meesterwerk *Susanna en de ouderlingen*, wanneer dat verhaal in Gods eigen woord te lezen is? Bovendien bestond er in de hogere kringen een groot respect voor de Oudheid en de esthetische waarden van harmonie en perfectie die de Griekse en Romeinse schrijvers zo indrukwekkend hadden verwoord. Het menselijk naakt had in die traditie een vooraanstaande plaats.

Juist deze ruimdenkendheid en tolerantie staan de laatste jaren zwaar onder druk, met name bij diegenen die het artistiek beleid in ons land bepalen. Het meest recente voorbeeld is het interview met Emilie Gordenker, onlangs aangesteld als directeur van het Van Gogh Museum in Amsterdam, [in het tv-programma *Buitenhof* \(9/2\)](#).

Aanleiding was [de aanschaf door het museum](#) van het schilderij *De badende vrouw* van de impressionist Edgar Degas. Op het doek staat een naakte jonge vrouw die zich wast met een spons. Volgens Gordenker was het van groot belang een brede discussie te voeren alvorens tot aanschaf over te gaan: „Een hele discussie of vrouwelijk naakt wel geschikt is voor alle mensen van alle culturen die binnenkomen moet je tackelen.”

Iedereen welkom

Het klinkt op het eerste gehoor sympathiek. Er spreekt de wens uit iedereen mee te laten genieten en niemand uit te sluiten. Inclusiviteit ten top, het museum wordt één grote *safe space*, waar iedereen zich welkom en gehoord voelt. Maar onder de oppervlakte loert de dictatuur van de grootst gemene deler: beste mensen, de uitslag is binnen, niemand neemt er aanstoot aan, de aankoop kan doorgaan – iets in die trant. Zo'n preuts en onartistiek uitgangspunt kan nooit als basis dienen voor serieuze kunst en/of spraakmakend kunstbeleid. Artistieke waarden zijn in Gordenkers denkwijze namelijk blijkbaar van ondergeschikt belang, het gaat haar vooral om maatschappelijke consensus. En dat in een maatschappij die verdeelder is dan ooit.

Paradoxaal genoeg komen dus juist grote discussies en geschilpunten van onze tijd het museum dan niet meer binnen, omdat geen enkele groep en geen enkel individu gekwetst mag worden.

Dit zogenaamd inclusieve *safe space*-beleid leidt kortom tot steriele musea, waar noch de kunst, noch de maatschappij iets aan heeft. In een museum moet het allereerst om artistieke waarden gaan. Een museum heeft net als een land of cultuur een geschiedenis. Die geschiedenis is niet statisch. Nieuwkomers en nieuwe generaties brengen andere gezichtspunten en tradities. De traditionele cultuur wordt

aangevuld en verrijkt in een dialectisch proces. Oud en nieuw schuren soms, maar vloeien uiteindelijk samen in iets unieks, een nieuw kunstwerk waarin alles samenkomt.

Maar heeft kunst dan niet ook een maatschappelijke betekenis? Zeker wel. Juist om die reden moet de kunstenaar vrij zijn controversiële onderwerpen te tackelen en uitdrukking te verlenen aan het volledige spectrum van menselijke gevoelens. Inclusief alle mooie en prijzenswaardige, maar ook donkere en abjecte kanten van het mens-zijn, die er gewoon bij horen. Dat begrepen onze calvinistische voorouders blijkbaar beter dan Emilie Gordenker.